

Ρεπορτάζ

Πώς θα εισπραχθούν οι αποζημιώσεις

Ιστορικής σημασίας η απόφαση του Αρείου Πάγου για τα θύματα των ναζιστών. Ολο το παρασκήνιο της μάχης στο ανώτατο δικαστήριο

ΙΩΑΝΝΑ ΜΑΝΔΡΟΥ

(Εικόνα μεγέθους : 33677 bytes)

«Το ανώτατο δικαστήριο δεν αυτοκτόνησε!». Διότι περί αυτοκτονίας θα επρόκειτο, όπως δήλωνε ανώτατος δικαστικός λειτουργός, αν ο Αρειος Πάγος αποφάσιζε άλλως για τις γερμανικές αποζημιώσεις. Η απόφαση δικαίωσης για τα θύματα της ναζιστικής θηριωδίας με την οποία το ανώτατο δικαστήριο σφράγισε τη δικαστική διεκδίκηση των κατοίκων του μαρτυρικού Διστόμου (η υπόθεση της σφαγής ήταν εκείνη που έφθασε ως τον Αρειο Πάγο) ήταν το τέλος αλλά και η αρχή για ηθική αποκατάσταση εκείνων που βίωσαν τα σκληρά χρόνια της κατοχής και δοκίμασαν τη βία του πολέμου.

Το ανώτατο δικαστήριο με την ψήφο 15 μελών του (μειοψήφησαν μόνο πέντε) ύστερα από μια σκληρή αναμέτρηση απόψεων και επιχειρημάτων κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα ελληνικά δικαστήρια είναι εκείνα που θα δικάσουν και θα επιδικάσουν τις αποζημιώσεις για τις λεηλασίες της ζωής και της περιουσίας των θυμάτων. Είναι τα μόνα αρμόδια να κρίνουν τις πράξεις του κατακτητή και να εκδώσουν αποφάσεις διεκδίκησης αποζημιώσεων από το γερμανικό δημόσιο.

Το προνόμιο της ετεροδικίας (να δικάσουν τα γερμανικά δικαστήρια τις αξιώσεις για τις αποζημιώσεις δικαίωσης) που προβλήθηκε - και επίσημα με την αίτηση αναιρέσεως στον Αρειο Πάγο - από το γερμανικό δημόσιο δεν έγινε δεκτό.

Η ισχυρή πλειοψηφία των μελών του ανωτάτου δικαστηρίου έκρινε ότι:

* Έχει διαμορφωθεί διεθνές έθιμο που αποτελεί δίκαιο, που υπερισχύει και του συντάγματός μας, το οποίο επιτάσσει ότι το προνόμιο της ετεροδικίας κάμπτεται και τα δικαστήρια ενός κράτους (εν προκειμένω του ελληνικού) έχουν δικαίωμα να επιδικάσουν αποζημίωση για αδικοπραξίες που τελέστηκαν εις βάρος πολιτών του και της περιουσίας τους από όργανα αλλοδαπού δημοσίου (του γερμανικού) στο έδαφός του, έστω και αν οι πράξεις αυτές έγιναν στο πλαίσιο κυριαρχικής εξουσίας (iure imperii).

* Το προνόμιο της ετεροδικίας δεν ισχύει όταν οι πράξεις ή οι παραλείψεις των οργάνων του κράτους έγιναν κατά κατάφωρη παραβίαση κανόνων αναγκαστικού Διεθνούς Δικαίου, και ειδικότερα των νόμων και των εθίμων του πολέμου.

Η κρίση του ανωτάτου δικαστηρίου σε μια υπόθεση με αυτονόητη ιστορική σημασία, όπου το ηθικό μέρος κυριαρχεί, λειτουργεί ως πυξίδα για τα δικαστήρια ουσίας (πρωτοδικεία και εφετεία) που θα κληθούν να κρίνουν ανάλογες υποθέσεις. Ήδη το εφετείο αναμένεται να αποφανθεί για τα θύματα των μαρτυρικών Καλαβρύτων, καθώς το αρμόδιο Πρωτοδικείο (δικαστίνα η κυρία **Μαρία Σωτηροπούλου**) δικαίωσε το γερμανικό δημόσιο και απέρριψε την ομαδική αγωγή των επιζώντων και των συγγενών των θυμάτων.

Μετά την ιστορική απόφαση, η δημοσίευση της οποίας δεν θα αργήσει, αναμένονται εκατοντάδες νέες αγωγές σε όλη την επικράτεια και το ερώτημα που τίθεται είναι: Πώς οι αποφάσεις δικαίωσης θα εκτελεστούν; Πώς δηλαδή οι αποζημιώσεις θα εισπραχθούν. Όπως δήλωνε στο «Βήμα» ο κ. **Ι. Σταμούλης**, που ήταν και ο αρχιτέκτων στη διεκδίκηση των αποζημιώσεων, «η δημοκρατική Γερμανία εκφράζω την πεποίθηση ότι θα συμμορφωθεί και θα τιμήσει τις υποχρεώσεις της και θα επιδικάσει τα οφειλόμενα, όπως έχουν προσδιοριστεί από το Πρωτοδικείο Λιβαδειάς».

Αν όμως δεν συμβεί αυτό, ο μηχανισμός εκτέλεσης των αποφάσεων δικαίωσης υπάρχει και είναι δεδομένος. Οι διεκδικήσεις μπορεί να προβληθούν για όσα τα δικαστήρια επιδικάσουν στο γερμανικό δημόσιο. Αν δεν πληρωθούν, οι κατασχέσεις είναι το επόμενο βήμα.

Κατασχέσεις μπορούν όμως να γίνουν και σε χείρας τρίτου και συγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για κονδύλια που διατίθενται στη Γερμανία. Αρκεί μια αίτηση στο δικαστήριο των Βρυξελλών για τυπική αναγνώριση της δικαστικής απόφασης των ελληνικών δικαστηρίων και η διαδικασία προχωρεί. Αν υπάρξει πρόβλημα (άρνηση για παράδειγμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ικανοποιήσει τις οικονομικές αξιώσεις) τότε μια προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θα δώσει τη λύση. Αλλωστε το ΔΕΚ έχει αποφανθεί θετικά σε ανάλογες υποθέσεις. Σε κάθε περίπτωση, έστω και με δυσκολία, η είσπραξη των αποζημιώσεων είναι δεδομένη.

Τέλος για την ιστορία: Ο δικαστής που άνοιξε τον δρόμο για τη δικαίωση των θυμάτων είναι ο κ. **Αθ. Καγκάνης**, που ήταν εισηγητής στην απόφαση για το Δίστομο. Τα επιχειρήματά του αποτέλεσαν τη μαγιά για τις θετικές εισηγήσεις του εισαγγελέως του Αρείου Πάγου κ. **Παν. Δημόπουλου** και του αρεοπαγίτη, εισηγητή στην Ολομέλεια, κ. **Νικ. Γεωργίλη**.

Στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου μετείχαν 20 μέλη, μειοψήφησαν ο πρόεδρος του δικαστηρίου κ. **Στ. Ματθίας** και οι αρεοπαγίτες κκ. **Κων. Βαρδαβάκης**, **Γ. Ρήγος** και **Θ. Μπάκας**, ενώ ο κ. **Αρ. Κρομμύδας** εξέφρασε μια τρίτη άποψη (μεταξύ μειοψηφίας και πλειοψηφίας δεχόμενος την άποψη της τελευταίας για την ύπαρξη διεθνούς εθίμου για τον περιορισμό της ετεροδικίας, έτσι που μπορεί να προσμετρηθεί στην πλειοψηφία και όχι στη μειοψηφία).

ΤΟ ΒΗΜΑ, 16-04-2000

Κωδικός άρθρου: B12906A571

